

Nanebevstoupení

Jan 21, 15–23

1.

Už po čtvrté tady v kapli společně slavíme svátek Nanebevstoupení Páně. Letos jsem vybral cosi jako kontrastní perikopu k dnešním předepsaným perikopám. Evangelista Jan neuzavírá své evangelium žádnou zprávou o Synově odchodu k Otci. Závěrečná scéna Janova evangelia budí dojem, že Vzkříšený Ježíš pořád z nebe přichází mezi své učedníky.

2.

Není to žádné výpravné drama, spíše komorní hra pro tři hráče: Ježíše, Petra a Jana. Mluví v ní pouze Ježíš a Petr, Jan je přítomen, ale mlčky, o Tomášovi, Natanaelovi, Jakobovi a zřejmě Filipovi a Ondřejovi padne letmá zmínka, z níž můžeme soudit, že u toho byli, ale do rozhovoru nezasahovali.

Dojdají, už je světlo, hřejí se kolem ohně. To je, panečku, jiný, lepší oheň než byl ten, u něhož se ohříval Petr v noci ze Zeleného čtvrtku na Velký pátek, v noci své zrady v nádvoří veleknězova domu. Třikrát se zeptá Ježíš Šimona Petra, zda ho má rád. Opakované otázky s malými slovními obměnami znějí stereotypně, bezmála jako nějaká liturgie. „Šimone, synu Janův, miluješ mne víc než tito zde?“ – „Šimone, synu Janův, miluješ mne?“ – „Šimone, synu Janův, máš mne rád?“ Evangelista nazývá Petra jeho starým, původním, vlastním jménem Šimon, nikoli jeho funkčním jménem, učednickou přezdívkou Petr (tedy Skála). Petrovy odpovědi zřejmě mají, tak soudí mnozí vykladači, tvořit kontrapunkt k Petrovu zapření. Ježíš chce umožnit Petrovi, aby třikrát negoval, třikrát anuloval své „Nepatřím.“ – „Nejsem.“ – „Neznám.“, aby místo těchto tří předvelikonočních „Ne“ mohl nahlas a přede všemi pronést trojí velikonoční „Ano“: „Miluji tě.“ – „Miluji, tě.“ – „Miluji Tě.“ „Mám tě rád.“ – „Mám tě rád.“ – „Mám tě rád.“ Ježíš samozřejmě ví, že ho Petr má rád. Chce to však od něho slyšet. Známe přece tuhle hru milujících lidí: „Řekni, že mě máš rád.“ „Ještě jednou řekni, že mě máš rád.“ Ale ještě víc: Tak vážně bere Ježíš každého z nás, že mu záleží na tom, abychom si to i my sami uvědomili a aby to slyšelo naše okolí. Proto vyznáváme nahlas, nejlépe neděli co neděli, svou křesťanskou víru slovy Kréda. Jistě, věříme v Otce, Syna i ducha svatého, i když svou víru nahlas nevyznáváme. Ale proč bychom ji čas od času neměli vyznat?

Petr ovšem nemůže odpovědět nějakým obecným za všechny kolem sebe. Jeho vůdčí úloha v učednickém kruhu nespočívá v tom, že bude vyznávat víru za ostatní. Ani dnešní farář přece nevyznává víru za nás. Petr říká „Ano“ a neodvolává se přitom na své případné minulé zásluhy nýbrž na Ježíšovu vševědoucnost: „Pane, ty víš, že tě mám rád.“ Potřetí to opakuje už jaksi posmutněle, zarmouceně: „Pane, ty víš všechno, ty víš také, že tě mám rád.“ Zní snad moje ano tak nevěrohodně?

Ježíšovy odpovědi se blíží jakési slavnostní instalaci, ordinaci či intronizaci, uvedení do pastýřského úřadu: míří do budoucnosti. Kristus Petra utvrzuje po jeho satanské zkoušce, potvrzuje ho v jeho apoštolátu. Říká tu veřejně a přede všemi, že přes svůj pád, přes své zapření Petr nejenom zůstává jeho učedníkem, ale nadto a navíc je a bude předním, prvním z učedníků. Kristus s ním nadále počítám, neodepisuje ho. Petr není vyřízen! Jemu, právě jemu svěruje pastýřský úřad, správu církve, vedení církve. „Pas mé beránky!“ – „Buď pastýřem mých ovcí!“ – „Pas mé ovce!“ On, evangelicky řečeno senior, nejstarší mezi učedníky, má jako první mezi rovnými pást, tedy ostražitě a láskyplně střežit a vést Kristovo stáde, být za ně odpovědný přímo Kristu. Svolavatel Druhého vatikánského koncilu, loni touto dobou svatořečený papež Jan XXIII. zdůraznil právě pastýřskou odpovědnost římského arcipastýře.

Další část rozhovoru s týká Petrovy konkrétní budoucnosti. Jeho pastýřský úřad bude následováním na cestě kříže. „Amen, amen, pravím tobě: „Když jsi byl mladší, sám ses přepásával a chodil jsi, kam jsi chtěl; ale až zestárneš, vztáhneš ruce a jiný tě přepáše a povede, kam nechceš.“ V pozadí tohoto výroku je snad nějaké pořekadlo, asi v tom smyslu, že mladík nepotřebuje cizí pomoc, vystačí si sám, zatímco stařec bývá ve své bezmocnosti na cizí pomoc odkázán. „V mládí člověk svobodně chodí, kam se mu zamane; ve stáří se musí dát vést, a to i tam, kam nechce.“ (Bultmann) Evangelista ovšem hned vysvětluje, co měl Ježíš na mysli: „To řekl, aby mu naznačil, jakou smrtí oslaví Boha. A po těch slovech dodal: „Následuj mne!““ Obecně tu Ježíš myslí na učednické nesení kříže jako takové. Ve zvláštním Petrově případě půjde o to, že Petr neponese jen svůj vlastní kříž, ale také kříž mnoha a mnoha svých spolubratří, vlastně všech sborů církve. Měl tu Ježíš na mysli také Petrovu mučednickou smrt na kříži, kterou Petr – i v tom podoben svému Pánu, pouze obráceně, jak praví legendární zpodobení, hlavou dolů – podle všeho nakonec v Římě zemře? Řecké slovo MARTYR znamená svědek – svědek, který svědčí nejenom svým životem, nýbrž i svou smrtí, ochotou za nějakou věc či pro nějakého člověka nejenom žít, ale také za ně a pro ně zemřít, svědek, který svědčí svou výmluvně svědeckou smrtí: mučedník. Petrovo následování bylo podle staré a poměrně hodnověrné křesťanské tradice zpečetěno – podobně jako učednictví mnoha a mnoha bezejmenných křesťanů a křesťanek té doby – smrtí pro Krista. Dobrý pastýř položí svůj život za ovce. Má vztáhnout rukou naznačit rozpětí rukou na kříži, nebo roztáhnout rukou předtím, než je člověk spoután, veden v poutech do vězení a na popravu? Křesťan je tedy člověk, kterého jeho Pán nejednou vede tam, kam on sám nechce – a nemusí to být právě římská aréna úplná hladových lvů. Patří k těžko sdělitelným tajemstvím naší víry, že nakonec šťastni, dobrovolně a uvolněně, beze vší křeče a beze všeho sebevzhlížení, v situaci, kdy levice neví, co dělá pravice, následujeme Krista i do končin, které bychom si ani nikdy nevybrali, do povolání, k nimž jsme nikdy netíhli, k práci, která nás nikdy nezajímala, mezi lidi, mezi něž bychom sami nikdy nepřišli. To není fatalismus, slepá odevzdanost do vůle osudu, to není fanatismus, slepá poslušnost ideje, litery nebo vůdce. Nejde tu ani o hrdinství ani od disciplínu, jde tu o něco docela samozřejmého, o čem ani předem nepřemýšlíme – prostě když na to přijde tak ne ve vlastní síle, nýbrž v síle Vzkříšeného přesáhneme sebe sama, přeskochíme – nebo jsme spíše přeneseni – přes svůj vlastní stín.

Životní příběhy křesťanů jsou nezaměnitelné. Naše cesty se scházejí a rozcházejí. Tak jako Duch svatý rozděluje jednotlivcům různé dary, tak ne všichni apoštolové skončili v Římě, na biskupských stolcích, na kříži či ve spárech lýtých šelem. Za Petrem a za Ježíšem kráčí učedník, kterého Ježíš miloval a který, jak je tu znovu zmíněno, spočíval při poslední večeři po Ježíšově boku, v jeho náručí; poté stál pod křížem a Ježíš mu s kříže svěřil do péče svou matku; nato jako první přiběhl k prázdnému hrobu a jako první uvěřil v Kristovo vzkříšení; nakonec jako první poznal Vzkříšeného po nezdařilém nočním rybolovu. Nyní se Petr se obrací na Pána s otázkou: „Pane, co bude s ním?“ „Co čeká jeho?“ Chce mu snad Petr podle informace z první ruky přiděl příslušný úřad v církvi? Jan sám stojí tiše v pozadí. Ježíš odpovídá Petrovi: „Jestliže chci, aby tu zůstal, dokud nepřijdu, není to tvá věc. Ty mne následuj.“ Ježíšovu odpověď ovšem evangelista vzápětí upřesňuje proti možnému nedorozumění, že by se snad mělo jednat o předpověď dalšího Janova osudu, že by snad Jan měl zůstat na zemi, při životě až do druhého příchodu Páně. Nikoli, Ježíš řekl: „Jestliže chci. A co já chci, je moje věc. Tvá věc je mě následovat.“

Učedník Jan, v té době ještě chlapec, se podle tradice dožil velmi vysokého věku. Přežil všechny ostatní učedníky. Nikdy neopustil křesťanský východ, žil v Efezu, kde požíval úcty a vážnosti jako „živá tradice“, jako „autentický svědek“. Prý krotil sváry, usmiřoval roztržky a nabádal všechny k míru a lásce. Apokryfní příběh zaznamenal historiku z jeho stáří. Stařec Jan se prý dával nosit do křesťanského shromáždění a z nosítek stále opakoval jednu jedinou větu: „Synáckové, milujte se navzájem!“ Možná nám janovský Kristus chce sdělit

jednoduchou pravdu, že dlouhověkost je také Božím darem a že staří lidé mohou vnášet do našeho stále rychlejšího a rychlejšího světa něco jako svrchovaný nadhled. Ale stejně dobře je možné, že i tady máme hledat symboliku: že Janovo setrvání na zemi nám má naznačit, že tento svět nebude nikdy bez pravé Kristovy církve, bez křesťanů, kteří pečlivě naslouchají Ježíšovu hlasu a dobře mu rozumějí.

3.

Naše dnešní perikopa je nejzazším výhledem evangelií do doby „apoštolských skutků“. I letošní velikonoční období se pomalu chýlí ke konci. Ale není snad každá neděle – Rusové jí výstižně nazývají „voskresenje“ – malou připomínkou Kristova vzkříšení? Amen.